

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 208/2024-17

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara (sudca spravodajca) a sudcov Jany Baricovej a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátom JUDr. Namirom Alyasrym, PhD., Štúrova 43, Nitra, proti rozsudku Krajského súdu v Nitre sp. zn. 2To/74/2022 z 23. októbra 2023 takto

r o z h o d o l :

1. Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**
2. Návrhu na odklad vykonateľnosti **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 6. februára 2024 domáha vyslovenia porušenia čl. 1 ods. 1, čl. 13 ods. 4, čl. 49 a čl. 154c Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 8 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), čl. 41 a čl. 46 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), ďalej porušenia svojich základných práv podľa čl. 16 ods. 2, čl. 17 ods. 1, ods. 2, čl. 19 ods. 2, čl. 46 ods. 1 ústavy a svojich základných práv podľa čl. 3, čl. 5 ods. 1, čl. 6 ods. 1, čl. 8 ods. 1 a čl. 13 dohovoru rozsudkom krajského súdu, ktorým bola sťažovateľka uznaná vinnou pre pokus zločinu vydierania podľa § 14 ods. 1 k § 189 ods. 1 a ods. 2 písm. d) Trestného zákona, za čo jej krajský súd uložil trest odňatia slobody vo výmere štyroch rokov podľa § 189 ods. 2 Trestného zákona, zistiac poľahčujúcu okolnosť podľa § 36 písm. j) Trestného zákona, nezistiac priťažujúcu okolnosť podľa § 37 Trestného zákona s použitím § 38 ods. 2 a ods. 3 Trestného zákona, ktorý sťažovateľka žiada zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

2. Sťažovateľka navrhuje odložiť vykonateľnosť napadnutého právoplatného rozsudku krajského súdu podľa § 128 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)

z dôvodu, aby sa nezačal výkon trestu, ktoré považuje vzhľadom na jej vek a psychický stav za závažnú ujmu na jej živote.

3. Z príloh pripojených k ústavnej sťažnosti vyplýva, že trestné stíhanie sťažovateľky sa začalo uznesením vyšetrovateľa Prezídia Policajného zboru, národnej kriminálnej agentúry, národnej protizločineckej jednotky, expozitúry Západ zo 16. januára 2014 pod ČVS: PPZ/39/NKA-PZ-ZA-2014. Po vznesení obvinenia 27. marca 2014 a po podaní obžaloby prokurátorom Krajskej prokuratúry v Nitre 19. februára 2016 Okresný súd Nitra (ďalej len „okresný súd“) trestnú vec prejednal, na hlavnom pojednávaní vykonal dokazovanie, na základe ktorého mal jednoznačne za preukázané, že skutok spáchala sťažovateľka.

3.1. Podľa okresného súdu svojím konaním naplnila všetky zákonne znaky skutkovej podstaty *pokus obzvlášť závažného zločinu* vydierania podľa § 14 ods. 1 k § 189 ods. 1 a ods. 3 písm. b) Trestného zákona tak po stránke subjektívnej ako i objektívnej, keď nútila hrozbou násilia za pomoci iných osôb poškodenú, aby predala dom v [REDAKOVANÉ] a aby jej z predaja tohto domu odovzdala 25 000 eur na účel úhrady dlhu, ktorý mala podľa sťažovateľky voči nej poškodená, a 10 000 eur pre osoby, ktoré mali pre sťažovateľku zabezpečiť úspešné vymoženie jej pohľadávky. Na rozdiel od súdu I. stupňa konanie sťažovateľky krajský súd posúdil len ako *pokus zločinu* vydierania podľa § 14 ods. 1 k § 189 ods. 1 a ods. 2 písm. d) Trestného zákona, pretože mal z vykonaného dokazovania za preukázané, že sťažovateľka skutočne investovala do nehnuteľnosti sumu 25 000 eur, a teda že dlh nebol len domnelý. K neoprávnenému zmenšeniu majetku poškodenej malo dôjsť úhradou 10 000 eur, ktorú sťažovateľka žiadala nad rámec jej pohľadávky, a preto v danom prípade ide o väčšiu škodu, a nie škodu značnú.

4. Z uvedených dôvodov o odvolaní sťažovateľky krajský súd rozhodol napadnutým rozsudkom tak, že rozsudok súdu I. stupňa v celom rozsahu zrušil podľa § 321 ods. 1 písm. b) a d) Trestného poriadku, keďže sa nevysporiadal so všetkými okolnosťami významnými pre rozhodnutie a napadnutým rozsudkom boli porušené ustanovenia Trestného zákona, a následne postupom podľa § 322 ods. 3 Trestného poriadku na základe dôkazov vykonaných v prípravnom konaní, ako aj v konaní pred súdom I. stupňa rozhodol sám rozsudkom vo veci (por. bod 1 tohto uznesenia, *pozn.*).

5. Z argumentácie sťažovateľky vyplýva, že pre vec je významná práve neprimerane dlhá doba trestného stíhania sťažovateľky (9 rokov a 7 mesiacov od vznesenia obvinenia) a jej (ne)zohľadnenie v rámci kompenzácie vo výroku o treste. Kým okresný súd, zohľadňujúc (okrem iného, *pozn.*) celkovú dĺžku konania, využil moderačné ustanovenie podľa § 39 ods. 1, ods. 2 písm. a) a ods. 3 písm. c) Trestného zákona a uložil sťažovateľke trest odňatia slobody vo výmere siedmich rokov podľa § 189 ods. 3 Trestného zákona [zistiť poľahčujúcu okolnosť podľa § 36 písm. j) Trestného zákona, nezistiť priťažujúcu okolnosť podľa § 37 Trestného zákona s použitím § 38 ods. 2 a 3 Trestného zákona], tak krajský súd, hoci skúmal splnenie podmienok na použitie posudzovaného zmierňovacieho ustanovenia, nezistil žiadne také výnimočné okolnosti prípadu ani pomery na strane sťažovateľky, že by bolo možné považovať použitie trestnej sadzby ustanovenej týmto zákonom za neprimerane prísne (por. bod 1 tohto uznesenia, *pozn.*).

II. Argumentácia sťažovateľky

6. Sťažovateľka podala ústavnú sťažnosť proti odsudzujúcemu rozsudku krajského súdu, ktorým namieta zásah do ústavou, listinou a dohovorom zaručených základných práv, ako aj základných princípov, na ktorých je postavený demokratický a právny štát. Podstatou ústavnej sťažnosti je námietka uloženia trestu odňatia slobody bez akéhokoľvek zohľadnenia neprimeranej dĺžky trestného konania (vyše 9,5 roka). Podľa sťažovateľky nemožno túto námietku subsumovať pod dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. h) Trestného poriadku (R 5/2011, R 86/2015).

7. Ústavnú neudržateľnosť napadnutého rozsudku dôvodí tým, že na rozdiel od súdu prvého stupňa neprimeranú dĺžku trestného konania odvolací súd pri úvahách o druhu a výmere trestu žiadnym spôsobom nezohľadnil, neprimeranú dĺžku trestného konania nekompensoval a aj napriek existujúcej konštantnej judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) len stroho konštatoval, že nezistil žiadne okolnosti odôvodňujúce mimoriadne zníženie trestu, hoci paradoxne čiastočne akceptoval odvolacie námietky sťažovateľky k právnej kvalifikácii konania sťažovateľky. Nezohľadnenie prieťahov v trestnom konaní, ktoré sťažovateľke spôsobovalo veľké psychické utrpenie, pre ktoré bola takmer celú dobu v opatere psychiatra pre depresie, je ústavne neudržateľné.

8. Na podporu svojho hlavného argumentačného tvrdenia poukazuje na identickú právnu vec, ktorú riešil Ústavný súd Českej republiky v náleze sp. zn. IV. ÚS 380/09 z 12. októbra 2009 (v Zbierke Nálezov a uznesení Ústavného súdu Českej republiky pod č. 213/2009). Taktiež podporuje svoje názory aj pomocou judikatúry ESLP a ústavného súdu (doplnenou doktrínálnymi názormi), ktorá sa vzťahuje k rýchlosti trestného súdneho konania a k požiadavke kompenzovať porušenie práva na primeranú dĺžku konania (okrem iného) zmiernením trestu. Poukazuje pri tom na to, že odvolací súd (po zrušení rozsudku okresného súdu) ju uznal za vinnú, uložil jej trest, ale neuznal, že došlo k porušeniu dohovoru, nápravu neuskutočnil a kompenzáciu jej odoprel. Podľa sťažovateľky by mimoriadne zníženie trestu pod spodnú hranicu o jeden rok na sadzbu na tri roky odňatia slobody umožňovalo uloženie trestu ako trestu podmieneného (§ 51 ods. 1 Trestného zákona). Uložený trest považuje za nespravodlivý, neprimeraný, krutý a neľudský. Opätovne na podklade judikatúry ESLP k princípu proporcionality a teoretických poznatkov k podstate trestu argumentuje požiadavkou či potrebou primeranosti trestu, pre ktorého ukládanie je významná práve sudcovská individualizácia trestu, ktorá núti súd prihliadať na okolnosti konkrétneho prípadu a bráni mechanickému postupu súdu pri rozhodovaní o treste.

9. Sťažovateľka ďalej namieta znenie (formuláciu) skutkovej vety nevyplývajúce z vykonaného dokazovania, ktorému súdy uverili. Slová o donucovaní („*ako ma chceš donútiť*“) vyslovila poškodená, na čo len sťažovateľka reagovala slovami o násilí. Pokiaľ by skutková veta bola naformulovaná tak, ako to vyplýva z dokazovania, mohlo by to viesť k inej právnej kvalifikácii podľa § 360 Trestného zákona pri dovolacom dôvode podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku, keďže slová o násilí nevyslovila sťažovateľka. Tým, že odvolací súd nezmenil skutkovú vetu tak, aby zodpovedala výsledkom, vylúčil podanie dovolania, keďže v rozsudku naformulovaný skutok vylučuje akékoľvek iné právne posúdenie, než je zločin vydierania.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

10. Právo sťažovateľky namietat' porušenie svojich práv vyplývajúcich z ústavy a dohovoru na ústavnom súde je upravené v čl. 127 ústavy, pričom predpokladom na uplatnenie tohto práva je aj skutočnosť, že o ochrane týchto práv nerozhoduje iný súd (m. m. napr. III. ÚS 237/2023). Podľa § 56 ods. 2 písm. d) v spojení s § 55 písm. d) a § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde už pri predbežnom prerokovaní ústavný súd odmietne ústavnú sťažnosť, ak sťažovateľ pred jej podaním nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd. Uvedené zákonné ustanovenia vychádzajú z princípu subsidiarity zakotveného v čl. 127 ods. 1 ústavy, podľa ktorého ochrana ústavnosti nie je výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií (m. m. napr. III. ÚS 237/2023, IV. ÚS 69/2022).

11. Za účinný prostriedok ochrany základných práv a slobôd sa vo vzťahu k rozhodnutiu krajského súdu (napadnutý rozsudok) považuje dovolanie, avšak len vtedy a len v takom rozsahu, v akom na základe dovolacích dôvodov dovolací súd meritórne preskúma rozhodnutie krajského súdu (m. m. napr. III. ÚS 237/2023, IV. ÚS 226/2022; pozri tiež rozhodnutie ESELP vo veci Zborovský proti Slovensku, č. 14325/08, § 44 a § 51, 23. 10. 2012).

12. Pretože predmetom ústavnej sťažnosti je námietka porušenia základných práv napadnutým rozsudkom krajského súdu, ústavný súd dožiadanim v informačnej kancelárii okresného súdu, ako aj u súdnej asistentky v trestnej kancelárii okresného súdu zistil, že k 15. marcu 2024 sťažovateľka nepodala v predmetnej trestnej veci dovolanie.

13. Sťažovateľkina argumentácia, ktorá vo svojej podstate smeruje k nedostatku odôvodnenia napadnutého rozsudku odvolacieho súdu (v časti týkajúcej sa skúmania a vyhodnotenia možnej aplikácie § 39 Trestného zákona s osobitným zreteľom na neprimeranú dĺžku trestného konania), je dôvodom, na základe ktorého môže napadnutý rozsudok meritórne preskúmať Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku. Ústavný súd akcentuje skutočnosť, že dovolanie môže smerovať aj proti odôvodneniu rozhodnutia z hľadiska reflexie požiadaviek na odôvodnenie zodpovedajúce kritériám spravodlivého procesu (vo vzťahu k všetkým okolnostiam podstatným pre rozhodnutie), ktorého súčasťou je právo na obhajobu – dôvod dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku (m. m. III. ÚS 678/2021, IV. ÚS 546/2020, IV. ÚS 206/2020, III. ÚS 595/2021, III. ÚS 553/2023, III. ÚS 79/2024).

14. Ústavný súd podporuje vyslovený názor svojou súdobou aplikačnou praxou odvíjajúcou sa od nálezu ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 546/2020 z 23. februára 2021 (publikovaného v ZNaU pod č. 18/2021) [postupne osvojenú zo strany ďalších senátov ústavného súdu (I. ÚS 343/2022, I. ÚS 339/2022, II. ÚS 514/2022, II. ÚS 559/2021, III. ÚS 302/2022, IV. ÚS 15/2023, IV. ÚS 254/2022 atď.)], v zmysle ktorej dôvodu dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku nezodpovedá právo na obhajobu len vo formulačnom rozsahu čl. 50 ods. 3 ústavy (primeraný čas na prípravu obhajoby a možnosť obhajovať sa sám alebo prostredníctvom obhajcu), ale obhajobné práva v kontexte spravodlivého procesu podľa čl. 6 dohovoru, a teda aj v rozsahu čl. 46 ods. 1 ústavy (s odrazom najmä v § 34 Trestného poriadku). Na citovanú judikatúry účinne

reflektuje aj najvyšší súd, ktorý práve k dovolaciemu dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku napr. v uznesení sp. zn. I TdoV 13/2021 z 24. januára 2023 konštatoval, že „... *ostatná rozhodovacia prax pod tento dovolací dôvod zaraďuje aj nedostatku v odôvodnení súdneho rozhodnutia (k tomu pozri bližšie uznesenie ústavného súdu z 9. júna 2022, sp. zn. I. ÚS 343/2022, ako aj na ním odkazované rozhodnutia v bodoch 12. až 14.)...*“

15. Z rozhodovacej činnosti ústavného súdu vyplýva, že otázku nezohľadnenia prieskumov v trestnom (odvolacom) konaní vo výroku o treste vrátane požiadavky aplikovať § 39 Trestného zákona ústavný súd posudzoval už v konaní vedenom pod sp. zn. III. ÚS 553/2023. Keďže zo sťažnostnej argumentácie identifikoval podstatnú námietku spočívajúcu v deficite odôvodnenia, konštatoval (na podklade novšej judikatúry ústavného súdu, podčiarkujúc princíp subsidiarity) nevyužitie možnosti podať proti rozsudku odvolacieho súdu dovolanie podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku. Z tohto dôvodu ústavný súd uznesením sp. zn. III. ÚS 553/2023 z 31. októbra 2023 ústavnú sťažnosť odmietol z dôvodu jej neprípustnosti [§ 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde]. Ústavný súd v rámci predbežného prerokovania tejto ústavnej sťažnosti konštatuje, že nemá žiaden skutkový či právny dôvod odchyliť sa od záverov vyslovených aj v uznesení sp. zn. III. ÚS 553/2023 z 31. októbra 2023, ktoré primerane aplikuje aj na okolnosti prípadu sťažovateľky.

16. Pokiaľ ide o námietku, ktorej podstata tkvie v nesprávnej formulácii skutkovej vety (t. j. znenie skutkovej vety nevyplývajúce z vykonaného dokazovania, ktorému súdu uverili), ústavný súd už skôr vo svojej rozhodovacej činnosti uviedol, že ak skutková veta neobsahuje vo výroku o vine úplný popis skutočností rozhodných pre naplnenie všetkých znakov skutkovej podstaty, dochádza k porušeniu práva obžalovaného na spravodlivý proces (IV. ÚS 336/2020). Preto aj táto námietka podľa názoru ústavného súdu nachádza odraz v dovolacom dôvode v zmysle § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku. Celkové posúdenie tejto otázky však ústavný súd ponecháva na dovolací súd a nebude komplexne *ex ante* vstupovať do jeho právomoci autonómne posúdiť prípustnosť dovolania v trestnom konaní.

17. Ústavný súd v závere dodáva, že judikatúra ústavného súdu a nadväzne aj rozhodovacia prax najvyššieho súdu prechádzala v období ostatných troch rokoch procesom zmeny práve v aspekte právnej veci sťažovateľky. Predmetná zmena musí byť vzhľadom na snahu najvyšších súdnych inšancií primerane pozvoľná, aby individuálne prípady reflektujúce dôveru sťažovateľov v dovtedajší rozhodovací prístup neskončili tým, že by niektoré z námietok smerujúcich proti rozhodnutiam všeobecných súdov ostali vecne neprejednané tak ústavným súdom, ako aj najvyšším súdom (na dovolanie). Tento aspekt bral ústavný súd do úvahy pri ústavných sťažnostiach, ktoré mu napadli predovšetkým v rokoch 2020 a 2021. V aktuálnych rozhodovacích súradniciach je však judikatúra o vzťahu odôvodnenia rozhodnutia o odvolaní a dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku dostatočne stabilizovaná. Preto už nie je dôvod uplatňovať svojou povahou prechodný prístup, ktorý sa pri posudzovaní otázky vyčerpania právnych prostriedkov, ktoré sťažovateľom priznáva zákon na ochranu ich základných práv a slobôd (§ 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde), vyznačoval väčšou mierou zhovievavosti a tolerance ústavného súdu (III. ÚS 79/2024).

18. Sťažovateľke stále plynie lehota na podanie dovolania (§ 370 Trestného poriadku). Ak najvyšší súd podanému dovolaniu prípadne nevyhovie, sťažovateľka bude môcť podať proti rozhodnutiu

najvyššieho súdu ústavnú sťažnosť. Zároveň po rozhodnutí najvyššieho súdu zostane zachovaná aj lehota na podanie prípadnej ústavnej sťažnosti proti rozhodnutiu krajského súdu, čo sa týka takých skutočností, ktoré by eventuálne nebolo možné podradiť pod žiadny z dovolacích dôvodov (§ 124 zákona o ústavnom súde; m. m. III. ÚS 237/2023, I. ÚS 182/2023).

19. Za týchto okolností je potrebné štandardným posúdením považovať ústavnú sťažnosť sťažovateľky za predčasne podanú, preto ju ústavný súd pri predbežnom prerokovaní v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. d) o ústavnom súde v spojení s § 55 písm. d) a § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako neprípustnú.

20. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku sa ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľky uvedenými v petite nezaoberal, keďže ich posudzovanie je viazané na vyslovenie porušenia označených práv a slobôd, k čomu v tomto prípade nedošlo. Z uvedeného dôvodu ústavný súd nemohol vyhovieť ani návrhu sťažovateľky na odklad vykonateľnosti napadnutého rozsudku krajského súdu (výrok II tohto uznesenia).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 3. apríla 2024

Miloš Mad'ar
predseda senátu